

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Montaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 28 Febrer de 1914

Núm. 330

SUMARI

Significat de les vinentes eleccions, per F. SANS I BUIGAS

Per la dignitat de l'idioma, per J. MORATÓ.

Vides, per JOSEP LLEONART. (Continuació).

De l'eficàcia educadora de l'acció, per ALBERT SANS I FARGAS.

Catalunya i Amèrica. - Notes històriques del moviment comercial del segle XIX, per CARLES BADIA MALAGRIDA.

Pretès misticisme del «Parçival» de Wagner, per J. FORNELL.

La «Ifigènia» a l'Auditorium, per J. FARRÁN I MAYORAL.

De Leopardi. - Diàleg de Frederic Ruysch i de les seves mòmies. - Cançó dels morts a l'estudi de Frederic Ruysch, per JOSEP M. DE SAGARRA. (trad.)

De la premsa

La nostra Barcelona. - Raons i números, per PERE DE PRADES.

Acotaciones. - Mirando a Europa, per J.

Las obras de Maragall, per MIGUEL DE UNAMUNO.

La futura Exposició, per P. de P.

Informació

De l'any 1714.

Obres escullides d'En Joan Sardà.

Els nostres candidats.

Significat de les vinentes eleccions

Si el moviment català iniciat i desenrotllat per la «Lliga Regionalista» hagués estat un moviment purament patriòtic, sens altre impuls que l'entusiasme que fa experimentar la possessió de l'esperit català, amb tot i la força que aital impuls proporciona, l'acció de la Lliga hauria esdevingut en data més o menys llunyana un fracàs complet.

Avui com sempre l'esperit patriòtic és el motor que dona impuls als grans moviments populars; millor dit: a les grans construccions populars. Mes ell per sí sol no's basta. És necessari que, combinat amb aqueix factor i paral·lelament amb ell actui l'altre factor de caràcter cultural.

L'obra exclusivament patriòtica per intensa que sigui no té consistència: la incultura és el corrossiu socialment destructor per excel·lència. En canvi l'obra patriòtica acompanyada d'una acció cultural, és d'una força transformadora i constructora veritablement extraordinària. I aquesta ha sigut i és la obra de la «Lliga Regionalista».

Per això la seva acció i la seva tasca perdura malgrat les escomeses de que continuament és objecte per part dels enemics de Catalunya, i també d'aquells que's diuen ésser els millors fills de nostra terra.

I ara amb motiu de les eleccions vinentes, els nacionalistes s'ajunten amb els radicals per anar contra la «Lliga».

Ni en nom de Catalunya ni en nom de la llibertat podien fer els nacionalistes el que incomprendiblement han fet.

¡Anar contra la «Lliga» en nom de Catalunya! No és de creure que hi hagi un sol nacionalista que, sent-ho de bona fe, doni crèdit a aquesta versió. No li farem tant poc favor.

L'obra de la «Lliga» està massa a la vista per que pugui ésser considerada com enemiga de Catalunya.

Tampoc no's pot anar contra dita agrupació en nom de la llibertat.

Aquesta afirmació és tant o més absurda que la anterior.

En nom de la llibertat anar contra un moviment patriòtic-natural! Heusaquí una cosa veritablement incomprendible. Jo no he pogut creure mai que un moviment cultural pugui ésser contrari a la llibertat, que pugui ésser un moviment regressiu. Cultura i regressió són dues coses que es repel·leixen mútuament. Per tant mútuament es repel·leixen l'obra cultural de la Lliga;—l'obra més intensa cultural que de moltíssims anys a aquesta part s'ha fet,—i la inculpció de regressiva que volen imposar-li els elements directius de l'esquerra per justificar una conducta que no saben pas com justificar.

* * *

Si la Lliga Regionalista obrés impulsada per un esperit purament partidista, deuria alegrar-se del desacert dels elements directius de la esquerra, perquè l'erro que han comès li augmentarà en gran manera el nombre dels seus adeptes. Mes aquesta alegria no pot experimentar-la la primera entitat catalanista, perquè en la intel·ligència entre radicals i nacionalistes hi veu un mal per Catalunya, i Catalunya és i ha estat sempre la base de tota la seva actuació.

En les vinentes eleccions serà ella la única que podrà arborar la bandera de la autonomia, posada de banda per part dels nacionalistes, precisament en els moments que més necessaria era la unió de tots els catalans, per trobar-nos en vigílies de votar-se les delegacions per a la nostra Mancomunitat. En aqueix moment solemne els nacionalistes s'ajunten amb les masses enemigues de Catalunya. Amb aquelles masses que en plena Rambla arrencaven de la manifestació als seus regidors per el fet d'acompanyar tot un poble a demanar una engruna d'autonomia per a la terra catalana.

Pel número vinent:

El triomf de Xenius

per JOSEP CARNER

Aquestes eleccions tornaran a ésser de solidaritat. En torn de la «Lliga» s'hi ajuntaran tots els catalanistes, tots aquells en l'esperit dels quals l'amor a Catalunya no es troba ofuscat per cap odi, per cap despit, per cap personalisme. I aquestos són la immensa majoria.

En definitiva és aquest el veritable significat de les vinentes eleccions: de Solidaritat Catalana.

F. SANS I BUIGAS

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili. Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

bat ell a abastament—està tip d'explicar en conferencies, en articles i en llibres, el recte ús d'aquells mots damunt retrets—i de molts altres—palesant el sentit idiòtic que se'ls sol donar. Doncs hi ha persona que fa quinze, vint i trenta anys que'ls aplica malament. I això en tots els camps de les lletres patries, del més popular al més aristocràtic.

* * *

Entre els escriptors de teatre i els que per afició hem escrit alguna obra escènica, és cosa corrent, sobre tot d'ençà que el cinematògraf s'ho menja tot, queixarse de l'indiferència del públic pels nostres esplais honestos.

—Se'ns desprecia—solem dir.

I no sé què ho fa que sempre hi ha algú que dona la culpa *als polítics* de què els negocis teatrals no vagin tant llatins com desitgem. Jo, en veritat, no gosaria pas dir qui la té, però tampoc vacil·larí a afirmar que *els polítics* n'estàn nets del tot. En canvi sé que entre els autors de drames i comedies n'hi ha ben pocs que s'hagin preocupat d'estudiar les lleis del llenguatge. I, al cap d'avall, jo crec que els polítics, apurant la cosa, poden passar-se bonament del teatre, sobretot quan molts dels que s'hi dediquen se passen de la necessaria cultura per poder escriure amb una certa dignitat.

Perque, encara que l'escriptor no hagi d'ésser essencialment un gramàtic, ha de posseir almenys un mínim de sentit de l'idioma sense el qual hauria d'haver-hi prohibició absoluta de parlar al públic, ja fos de l'escena estant, ja del llibre o de la revista.

Doncs aquest mínim—ai de l'ai!—són massa escassos els que'l posseeixen. Si fins hi arriba a haver qui aspira a un monument per les seves produccions literaries i no s'ha donat la pena de llegir una Gramàtica catalana!

I això no pot ésser. Sobre tot quan, a casa mateix, hi ha artistes que, de depuració en depuració, tornen al llenguatge aquell grau de noblesa que's necessita per a renuar a través dels segles una gloriosa tradició malauradament interrompuda.

J. MORATÓ

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguier i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Per la dignitat de l'idioma

Hi ha individus que solen supeditar gairebé exclusivament a la gramàtica llurs judicis sobre les obres de literatura. És el cas, per exemple, del castellà que's firmava Antonio de Valbuena i de tants altres que, a copia de veure les petites tares, esdevenen orbs per a tot ço que siguin alts valors intel·lectuals. Així l'escriptor al·ludit malconegué el d'un Menéndez Pelayo i el d'un Valera, que duïen sentors d'immortalitat, i concedí patent d'eminència a mitjanies, els noms de les quals ja ningú recorda si no és amb un somris de compassió. Com se recorda, per altra banda, el mateix Valbuena, amb tot i les qualitats innegables que posseïa i que, millor esmerçades, podien haver-li allargat la fama fins un troç més enllà de la tomba, al peu de la qual s'és aturada.

Lluny de mi, doncs, preconitzar el sistema de crítica o, si's vol, de sàtira, que donà a en Valbuena una fugitiva celebritat. Noresmenys, crec que algunes vegades pot ésser, no ja útil, sino necessari. I si un dia d'aquests sortís entre nosaltres algún Valbuena, no fóra pas del tot lícit rebutjar-lo aïradament sense deixar-li espai per explicar-se una bella estona. Perquè de tal manera van posant-se les coses entre certs escriptors i amb toçuderia tal perseveren aquests en l'ús dels més barbres idiotismes, que acabarà per imposar-se a casa nostra la crítica a tall de Valbuena fins que haguem bandejat del llenguatge, mots i formes que'l converteixen—almenys literariament—en quelcom d'abjecte.

El català, llengua altíssima, és tornat en baix dialecte per molts dels homes que escrivint-lo—o creient-s'ho—han mal-guanyat la anomenada d'eminents, d'eximis i adhuc d'excelsos. Perque això de l'excelsitut fa una tongada que, «en els cercles literaris», s'usa a tot estrop.

* * *

Fà pena l'espectacle que ofereixen alguns dels nostres literats. Tal hi ha que

romp aixís que'n té avinentesa una o dues llances—o les que sien—contra les Normes ortogràfiques de l'Institut i empedra els seus escrits de *quins* i *quines* en tots aquells casos on els castellans posarien *cuyos* i *cuyas*, de *llurs* indicant pertinença o procedència de singular, de *doncs* en el sentit causal que tenen, per exemple, els mots i formes *car*, *ja que*, *per que*, etc., etc.

—Doncs escric—diuen—soc escriptor.

—Doncs no ho sou—se'ls podria respondre, donant al *doncs* el seu veritable sentit.

No cal pas demanar que l'escriptor sigui un gramàtic de cap a peus ni tant sols que's deixi aturar l'embranchida per les excessives meticulositats de certs gramàtics o, millor encara, gramaticistes. Però entre això i l'ignorancia absoluta d'aquelles lleis de l'idioma sobre les quals no's pot admetre discussió, hi ha un negre abim d'ignorancia. La llàstima és que molts dels nostres escriptors ni se n'espanten ni sospiten que hi sigui. I aquesta és la cosa més terrible de la qüestió: l'inconsciencia de què fan gala al vorejar-lo, sense la qual fóra impossible que haguessin conservat l'aplom amb què's fan l'il·lusió de caminar cap a la gloria, ben allunyats de creure que, abans d'arribar-hi, puguin ser xuclats per les tenebres dels llims.

L'escriptor no ha d'ésser un gramàtic; tornem-ho a dir. Però ha de saber de Gramàtica, i, en el cas actual de reconstitució del català, ha de seguir atentament la tasca dels tècnics de la Gramàtica o, millor dit, la dels homes abnegats que conreen científicament les arts de la Filologia per us dels escriptors.

En Pompeu Fabra, amb qui vaig tenir fa deu o dotze anys, sent encara jo una criatura, certes petites diferencies sobre les quals ja no'ns guardem cap malícia—i això que jo tenia per no perdonar-lo mai més, la raó poderosa d'haver-me sortit de la raó i haver-m'ho pro-

VIDES

(Continuació)

Seguint el balanç de les virtuts i falliments de Miquel Angel, arribarem a dos d'aquests que més aviat que moments dels alts i baixos del seu caràcter concentrat, ja són una fugida i una greu inconseqüència, i d'ells sí que la diafanitat d'aquella deü d'aigua abstinenta que brollava en les dues fonts de castedat i mansuetut s'és enterbolida fonament.

Són dos falliments que incidentalment trenquen la tradició de refrenament sofert i de puresa que acoloren la vida de Miquel Angel. Falliments que's manifesten en lascivia i crudeltat: la primera quan Miquel Angel produeix un treball o tres d'obres que al seu lloc de comentaris les esmento, en les quals l'obra és deshonrada la tradició de exaltament de la forma i expressió humanes que és el miracle de la creació miquelangelica; vull dir allavors que, com per una passa de follia del seu geni contra la qual no pogué reaccionar el seu bon dò de concentració, es posa a dibuixar temes lascius.

El segon falliment enterboleix, al ensem de la font virtuosa de Mansuetut que brolla del seu esperit, la bella deü de les seves virtuts caritatives, i és un falliment per crudeltat. Vull dir aleshores de la revolució de Florencia, que Miquel Angel orgullós de la part que ha pres en enginyar la defensa de la ciutat, se complau en veure com les mines de pólvora i altres defenses degudes a la seva traça fan saltar enlaire els cossos esquarterats dels assetjants, i aqueixa complascència la expressa amb cruenta vanitat en lletra seva.

I després també, ell que justament

feia resplendor vital per la seva qualitat d'estalviar sofriment als altres per ell sol viure sofrint, és deporta en una abstracta lloança del homicidi contra la persona dels tirans. Aital apologia del tiranicidi era aleshores una moda dialèctica entre intel·lectuals, com un retorn estètic al gest romà de Brutus occint el Cèsar que tornava com una manifestació més del gust renovat pel món pagà, i Miquel Angel eixí un temps de la seva gran ombra interna aclarida de bondat, per barrejar-se amb les veus del temps que apologitzaven l'homicidi. Això, en el cas de l'elemental Benvenuto Cellini fóra una erupció natural del seu foc, però en Miquel Angel aqueixa malastruga contemporització no és ja un accident dels alts i baixos del seu ésser (*Homo tamen*), sinó una eixida de seny, una infidelitat a la seva llei de vida interior que s'enlairava en soferta i caritativa virtut, que dequeia en esquerpesa, però mai, sinó aquí, escometedora amb ànim occidor. Per això posem aqueixes dugues fugides en el capítol dels seus greus falliments perquè trenquen la harmonia amb que nosaltres, hò o esquerp, caritatiu o enterc, el veiem gran amb la bona grandesa que pateix violència.

Aquestes hores de desorbitament, aquestes eixides de l'esperit miquelangelic esclatant en lascivia i crudeltat, són accidents de pas entremig del caràcter de refrenament i caritat durable en ell i que'n feien un servent de la llei de gracia.

JOSEP LLEONART

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

lització, tots sos afanys convergeixen cap a aquella fi, i l'amor a l'obra, qui va creixent, creix també i l'ompla tot ell, i aquest amor el fa responsable davant sa consciència, li crea l'obligació envers ell mateix, d'acabar lo més bella, més gran i eficaç qui pugui ser, l'obra seva, mentres que l'amor propi li fa sentir la responsabilitat davant els homes.

Vetaquí unes forces que a un home poden, fins en el cas que abans fos home perdut i inútil, redimir i aixecar, i sinó, ennoblir-lo i perfeccionar-lo més encara; vetaquí com d'una acció que hom s'emprenghi, pot esdevenir investigador de veritats, pot trobar-hi un amor ben noble que li ompli l'ànima,—l'amor a la propia obra—i aquella satisfacció, ennoblidora també, que hom sent quan davant seu veu l'obra, qui va creixent.

Potser me desviï del que tenia intenció de dir, però em ve bé de copiar algunes idees, que sobres això mateix escriguí en un setmanari comarcal, per tal com elles venen a donar llum i son com una conseqüència del mateix que hem assentat.

«Homes eminents han fet notar que quan un home radical d'idees adquireix una responsabilitat, se normalitza, s'equilibra espiritualment; i això per homes eminents dit, ens ho aclara també la Lògica.

En l'esfera de les idees és perillós i també és fàcil i còmode anar a raure als més extremats radicalismes; però aixís que es tracta de madurar alguna d'aquelles idees damunt la realitat, hom canvia, i si és verament ric d'activitat i fe sincera, torna's d'un radical aixelebrat, home d'acció, metòdic, pacífic i ordenat,—si bé tot això no exclou sigui un perfecte renovador, revolucionari en el recte sentit de la paraula.

I això, pas perquè ell ara ja està bé, perquè s'ha fet els seus! No; que altres n'hi ha, qui també estan bé, en sentit econòmic, i criden i esvaloten, i altres n'hi ha qui estan malament en aquest mateix sentit i en ells passa el contrari. La raó vera està en ço que al començar hem apuntat.

Vetaquí perquè és lògic que un home espiritual, quan de bona fe es consagra a la realització d'una idea, derivi cap a la gent constructora i normal, fins havent sigut abans un radical de l'extrema dreta o de l'extrema esquerra; i vetaquí perquè hom s'esplica el perquè en els camps dels radicalismes, malgrat el gran contingut llur d'idealisme, del molt predicar i explicar mentalment grans reformes i senyalar els més bells i amples horitzons, en la pràctica es veu poc el que saben o poden fer.

Dintre el renaixement català, qui són

De l'eficàcia educadora de l'acció

I

Deia en el primer article, tractant del infantil, que l'activitat és la única manera de desenrotllar-se i arribar a perfecció de tota facultat, sigui aquesta orgànica o no ho sigui.

Es aquesta una veritat de tanta transcendència i d'ella se'n segueixen tals ensenyances, que'm tempta el desig de que'l qualcom més sobres ella. Al ensem, veurem com l'acció no sols és un mèdi de gran eficàcia per educar al nen, sinó que per ella s'assoleix tota altra educació, artística, científica, i política

principalment. Car una de les altres causes perquè l'acció és educadora, és perquè ella desperta en nosaltres el sentiment de una responsabilitat; i rès que asseveri més i dugui més energia i afany de treballar, que aquest sentiment de responsabilitat. Això és clar: perquè quan hom fa alguna cosa, quan aplica la seva activitat per fer-se un fruit real de la flor de la seva idea, se l'estima aquesta acció i tots els efectes d'ella, investiga damunt els fets i les idees d'altres per a assimilar-se'n i ordenar tot ço que li pugui servir per a aquella rea-

sinó els homes d'acció—d'acció i també d'idees—els homes constructius, els qui porten a terme aquestes belles obres catalanes en els ordres d'art, ciència, religió, beneficència, ensenyança, etc., els qui també són els homes normals, els de voluntat al ensems que més forta, més ordenada, i de mentalitat al ensems que ampla i atrevida, de una especial adaptibilitat i equànim ponderació?

Avui dintre la política catalanista el ser home d'acció, constructiu, ja suposa ser home de la mal anomenada Dreta, i ser un somniador, un inèdit, un romàntic aixelebrat, ser de l'Esquerra. I podem preguntar: s'és home d'acció constructora perquè s'és de la Dreta o s'és de la Dreta perquè s'és home d'acció?—M'apar a mi més ver el terme segon, i així veiem que els qui no són d'un temperament actiu en el nostre sentit—deriven cap a l'Esquerra, i els temperaments constructors de l'Esquerra venen cap a la Dreta.—No vol dir, per això, que en els extrems polítics no hi hagi

homes de molt valer i fins algun isolat home d'acció, però aquesta acció és poca, car l'idealisme—com en tots els extrems—ultrapassa molt, i fins la poca acció que hi hà és més de crítica que pas de vera i forta eficacia.»

I ara podríem dir—i que se'm perdoni si d'una qüestió pedagògica he relliscat a una altra de política, car tot és pedagogia al fons—ara podríem dir, ai de aquells qui massa confien en la força de llurs idees i no curen de realitzar-les, de crear-se una responsabilitat i un amor més sòlid, més real, que aquell amor platònic als idealismes purs; ai d'aquells, perquè com cosa sutil de poc pès i sense arrels, divagaràn, i si un altre radicalisme més fort que ells se'ls atança, els absorviràn, i seràn com flors esboirades qui no donaràn fruit.

Es una altra ensenyança a apuntar per a la filosofia de l'eficacia de l'acció... i de la poca eficacia dels purs idealismes.

ALBERT SANS i FARGAS

Consulat de Mar i la *Comunitat de Comerciants*, institucions derivades de les lleis del Consulat de Mar i que servaven en plè segle XIX els rigorosos principis de la clàssica legislació catalana.

Aquest esperit de restauració jurídica, obeïa a les tendències de l'època, donada a l'estudi de les lleis de Mar, en les quals devia forçosament ocupar Catalunya un lloc preeminent amb el seu còdic que havia esdevingut universal en l'estudi científic i en la aplicació pràctica.

En efecte, les velles edicions del *Llibre del Consulat de Mar* de Pedrozano (Venècia 1544 o 1549) de Maysoni (Marsella 1577) de Westerveen (Amsterdam 1723) de Engelbrecht (traducció alemana 1790) foren revisades i purificades per J. M. Pardessus que les publicà en francès junt al text català, en 1831, tenint de afegir això els estudis generals i especials d'El Capmany, i com a epíleg d'aqueixa brillant història de comentaristes de la nostra clàssica legislació, l'estudi «El Consolato del Mare» de G. M. Casaregi, publicat darreterament en 1911.

Aquest renaixement de les lleis mercantils catalanes en l'estudi científic, donà lloc a un petit intent de restauració positiva en la història de Catalunya, iniciada pel rei Ferràn VI i continuada i completada pel seu successor Carles III. En efecte, després de la mutilació jurídica de que havia sigut víctima la nostra terra, el rei Ferràn VI, per una cèdula del 16 de Març de 1758 comença la reacció, fent reviure el «Consulat de Mar» i la «Comunitat de Comerciants» i la «Junta de Comerç», institucions que entraren en llur període de plè funcionament en el regnat de Carles III, amb un caràcter de modernitat adequada als temps i a les circumstàncies.

La *Comunitat de Comerciants* era l'agrupació col·lectiva de la classe i responia a les tendències gremials que tant profit havien donat al comerç de Barcelona i de Catalunya. Reunits en la casa Llotja, treballaven pels interessos de la corporació, la qual podia ésser integrada per tots els espanyols.

Catalunya i Amèrica

Notes històriques

del moviment comercial del segle XIX (*)

Salvades les tristes circumstàncies que l'història política moderna oposà al progrés mercantil de Catalunya després de la «Pragmàtica del Lliure comerç» amb els països americans, entrem de plè en el segle XIX, segle de reconstrucció naval i de activíssimes empreses en què la nostra marina mercant, corrent des de les platges de Catalunya fins als ports d'Amèrica, pogué despertar el record d'aquella brillant història militar i comercial, dels segles en què fou senyora del Mediterrà.

I pot dir-se que aquest floreixement mercantil, fou més obra catalana que espanyola. Les lleis generals semblaven desconèixer les costums tradicionals de la marina de

Catalunya consagrades en el «Llibre del Consulat de Mar», i en lloc de fomentar les iniciatives dels marins catalans com a redemptores de l'Hisenda espanyola, els dificultaven llur camí amb les artificioses i uniformistes legislacions, mancades quasi sempre d'aquell esperit d'acomodament amb els hàbits històrics i les naturals circumstàncies.

Les institucions oficials que regulaven el comerç de Catalunya en el primer terç del segle XIX no integraven encara aquella férrea codificació que vingué més tard a unificar definitivament les costums marítimes sota la màquina administrativa del Govern Central.

En l'època a que fem referència, funcionaven a Barcelona la *Junta de Comerç*, el

(*) Vegi's el num. 324 de CATALUNYA.

ROYAL

Bambla dels Estudis, núm. 8

• Cada tarda Tè-concert • Souper-concert a la sortida dels teatres

RESTAURANT * Menú desde 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquetes i lunches

(1), mentre es dediquessin a la importació o exportació de fruits o productes a l'engròs i en llotja tancada.

La *Junta de Comerç*, a diferència de les dos anteriors institucions, obeïa a un impuls de modernitat en el successiu desenrotllament de la vida econòmica del segle XIX. Era constituïda per elements seleccionats del consolat i del gremi de comerciants, i disfrutava de govern i jurisdicció pròpia.

Entenia en totes les qüestions agrícoles i mercantils, recullint i reglamentant les iniciatives particulars, i en síntesi venia a ésser el braç legislatiu de l'agricultura, l'indústria i el comerç de Catalunya.

Tan múltiples funcions estaven fonamentades en una autoritat ben definida i una autonomia quasi absoluta, i aixís, la *Junta de Comerç* pogué retornar a la vida econòmica de Barcelona pels camins de la prosperitat, sens que aquest fos mèrit suficient per a eximir-la de l'acció destructora del real Decret del 7 d'Octubre de 1849, que vingué a desmembrar-la en les seves atribucions, deixant-li tant sols com a record de la seva autoritat, la funció consultiva.

Mes, tornant al primer terç del segle XIX, eren les tres institucions esmentades les que regien el comerç general de Catalunya i per consegüent al que feia relació amb els països americans. Com si tinguessin un presentiment de l'importància que alguns anys després devia adquirir el comerç oceànic havia sigut fundada l'«Escola de Nàutica», la qual venia a sancionar científicament les pràctiques dels nostres marins preparant una futura generació capaç de saber-se adaptar als sistemes moderns que prompte devien substituir les velles costums marines

(1) Aquesta amplitud de concepte no l'havia tinguda en els temps passats.

com a conseqüència de l'aplicació del vapor a la marina mercant.

Vingué a completar aqueixa doble preparació legislativa i científica que tants bells horitzons ofería al comerç catalano-americà, la restauració i ampliació del port de Barcelona com a centre receptor de totes les naus de la costa catalana que feien el comerç al través del Océa. En l'any 1814, després de la retirada dels francesos, el port de Barcelona's trobava en una situació tant deplorable que fins se donaren cassos de no poder-hi penetrar les naus, per estar obstruïda l'entrada amb la acumulació de sorra arrocegada per la corrent costera provinent de la desembocadura del Besòs. La *Junta de Comerç*, exercint les seves funcions tutelars i directores damunt de la *Junta Protectora d'obres del Port* començà la restauració amb una activitat tal, que, del 1816 al 1822 havien sigut transportats al port 8 mil-lions de quintars de pedra per la construcció de dics, havent sigut extrets 2 mil-lions de quintars de sorra per augmentar la fondària i facilitar la entrada de les naus.

Amb aitals elements de vida el comerç indià de Catalunya seguía prosperant. Més de dues centes naus realitzaven el comerç desde Lloret, Mataró, Masnou o Barcelona, fins als llunyans ports de Cuba, Puerto Rico, Pernambuco i Maranyon.

Aquest tràfec inter-oceànic omplia de vida aquell bocí de costa catalana i feia que cada dia es despertessin amb més interès les aficions nàutiques mercantils, precisant per consegüent cercar noves vies d'exportació comercial. El Sud-Amèrica era font d'inagotables riqueses que les explotaven anglesos, francesos i holandesos, mes els ports d'aquelles Repúbliques seguien tancats per les nostres naus.

El jovent espanyol seguía obrant conforme amb els vells sistemes colonials i no volia regonèixer l'independència d'aquells països amb greu perjudici del comerç de Catalunya. Aquest error polític durà des de 1878 fins al 1834, deguent-se la gloria del seu estroncament al marí català Joan Mirambell.

Comanava aquest valent català, que havia passat adins del mar tota sa vida, una petita *goleta* anomenada *Constancia*. Amb ella, portant un carregament de 100 pipes de vi, i comptant amb l'adhesió dels seus homes, emprengué un viatge cap a Montevideo. Es d'advertir que les naus espanyoles eren rebudes a cananonades pels americans, mes Mirambell, guiat pel noble esforç de restablir el moviment comercial amb aquells països fills d'Espanya, el dia 10 de Gener de 1835 arribà a la capital del Uruguai disposat a fer triomfar el bon sentit damunt dels vells rencors polítics entre aquells dos pobles germans. I després de veure apresat el seu barco, i de posar en perill la seva pròpia vida, fou tant brillant el parlament del marí català al davant del general Ribera, president d'aquella República, que obtingué la mercè del lliure comerç, essent des d'aquell dia reconeguts els drets de ciutadania a tots els espanyols arribats a aquelles costes.

A pesar del descuit amb que el govern d'Espanya s'aprofità de las ventatges obtingudes per en Mirambell, fou aquell il·lustre català l'iniciador del moviment comercial entre Catalunya i el Sud-Amèrica, que tanta riquesa havia de portar a la nostra terra.

CARLES BADIA MALAGRIDA

Barcelona, Febrer 1914

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta		Acabat el temps de la subscripció l'obra valdrà	
Rústega	Ptes. 35	Rústega	Ptes 45
Tela	45	Tela	» 50

Pretes misticisme del "Parcival" de Wagner

El drama líric «Parcival» fou qualificat per son autor de «festival sagrat»; mes després, certs wagneristes—sempre extremant la nota, i essent més papistes que el Papa, com vulgarment se diu—han arribat a trobar-hi la més pura essència del misticisme cristià. La pregonesa de l'abisme que separa ço que és sagrat de ço que és místic no la veuen llurs ulls apassionats, car és una característica de la passió l'ennobrir imaginativament la condició del que la mou i la nodreix, i atribuir-li quelcom de l'ardor que l'abranda.

La personalitat més glòriosa de les modernes lletres espanyoles, En Menéndez i Pelayo, s'hagué de plànyer en son discurs d'entrada a la «Real Academia» de la confusió que es fa entre la poesia mística i la poesia sagrada, ascètica o devota, i digué també que poesia mística no és pas sinònim de poesia cristiana, ja que el misticisme pot existir fora de la ortodoxia cristiana, i en canvi es pot estar completament dintre d'aquesta sens arribar de bon troç a les regions especials on la mística regna.

El misticisme veritable, aquell misticisme que és funció d'un estat especial de l'individu, no pot assolir-lo l'artista que ho pretengui, per gran ni genial que siga. Perquè una obra d'art espandeixi aroma mística, la d'haver copçada primer l'ànima de l'autor, puix debades és demanaria flaira a aquelles flors que no en fossin de mena.

Prou n'hi han d'aquestes flors que de formoses en son força, fins ho són més devegades que les mateixes d'olor, però no aconsegueixen un encís tant íntim. Les últimes fan ofrena amb son baume de quelcom indefinible que penetra el més pregón de nostre ésser i ens conquereix embadalint-nos, com arribarien a això les formoses inodores, per més formoses que fossin?

Aquest és el cas de «Parcival.» Son llibret és una formosa apologia de dos sentiments cristians, però que no hi són exposats místicament, i la música que d'aquesta flor n'és la flaira, no ens porta tampoc aromes de misticisme, perquè ha de tenir conexions íntimes amb els sentiments dels quals n'ha de donar l'essència. Ni els sentiments aquests ni aquella música podien ésser cristianament místiques, donada la llevor de la qual foren eixits, la personalitat de Wagner.

Hem dit que el llibret de «Parcival»

era una lloança a dos sentiments cristians, i ara afegim que essent aquests els dos pòls que determinen l'eix damunt del qual gira tot el drama, alhora formen la base damunt de la qual s'aixeca la tossa colossal del cristianisme; l'amor a Deu i l'amor al pròxim. Aquest nascut de sa més pura deü—la compassió—el personifica Parcival, i aquell és representat per Amfortas amb el seu intensíssim dolor de contrició, aquella aflicció punyent de qui coneix que, pecant, ha ofès el més adorable dels éssers.

D'aquest estat psicològic d'Amfortas n'hauria pogut nàixer el misticisme de la obra, si en l'esperit de l'autor hagués existit el ferment capaç de provocar l'efervescència mística, però en l'ànima de Wagner no n'hi havia ni podia haver-n'hi d'aquella mena de llevat espiritual que és la aspiració de unir-se amb Deu per l'amor, i que, dintre del cristianisme, ha produït tantes obres immortals.

I és tant veritat això que diem de Wagner, que no el sapigué veure, o no el volgué aprofitar, el caire de la dolor d'Amfortas que podia reflexar sobre del drama les irisacions delicades del misticisme cristià, que precisament ens en presenta la oposada faç d'aital dolor. La naturalesa del talent de Wagner és, tot just, dramàtica, i, naturalment, ço que primer descobrí en la situació d'Amfortas fou el profit que se'n podia treure d'altíssima dramàtica, i s'hi aferrà. Les angoixes del fill de Titurel són perfectament humanes, ell aima Deu, i haver-lo ofès és son flagell; mes en llòc de sentir el goig del torment qui ha de purificar al pecador i permetre-li un jorn descansar en el sí del Tot Misericordiós; en lloc de sentir Amfortas aquella frisança que fa aimar el dolor perquè és el gresol on se purifica la naturalesa humana de les escories que hi rauen per culpa de la matèria; en lloc de sentir a la manera d'aquelles ànimes escollides qui són vergers de místiques floracions, Amfortas sols sent com sentirien el comú dels humans. Ell sofreix torments greus, i procura, i desitja amb les forces totes de l'ànima seva l'anul·lació del dolor, o son apaïbament.

La visió del Grial, penyora de la passió que sofrí Jesús per a redimir l'humanitat, hauria d'aconortar Amfortas, recordant-li la seva petitesa i la coquineria de la dolor seva enfront de la grandesa de Déu i de la passió cruenta, que, encarnat, patí per la criatura humana.

El Grial podria donar-li també consol al rei dels seus guardians, car és testimoni d'un pacte d'amor que fa florir l'esperança en el cor del pecador que el regui amb les aigües de la fe. Si aquella, doncs, no arrela en el cor d'Amfortas, serà perquè aquestes no el fecunden; la fe que ell tingui no deu pas ésser molt gran quan tem i rebutja la presència del Grial com si fos una eina de martiri i no una amorosa promesa als sofrents. Si Amfortas sentís fe amb la fermesa aquella que és la base única del misticisme, enlloc de rebutjar la visió de la penyora santa, n'hauria cobejança, car devindria sa única remeiera.

Si Wagner hagués volgut donar-la una expressió de misticisme cristià, no hauria menyspreuat l'element místic que hi havia en Amfortas, i si va fer-ho així seria perquè no volia dur-li aital ambient al seu drama o bé perquè en l'esperit del mestre de Bayreuth no hi havia caliu apte per a vivificar el germen místic.

Les ansies d'una ànima cristiana per deslliurar-se de les turpituts de la matèria són perfectament místiques, si tenen per finalitat assolir prompte l'abraçada de l'Amat; però, en canvi, no en té gens de misticisme el sospirar per la mort, quan se creu que porta la deslliurança dels mals que Deu ens envia com a càstic del pecat comès. La joia d'arribar a l'enllaç amb son Jesús, feia exclamar a Sta. Teresa en els deliquis seus «muero, porque no muero», sense que amb aquest arrebaçament xardorós salti per sobre de les fites que termenen el camp místic; mes, Amfortas, frissant perquè la mort posi fi a les seves dolors, essent així que les dolors aquestes les hi envia Déu com un mitjà de remença, ens desvetlla més el record d'un Tristany panteïsta, delint-se per haver la deslliurança de la mort, que no pas ens evoca la imatge de la resignació cristiana; més, molt més ens recorda Amfortas, pel que a això atany, un budista desitjós d'anorrear-se en l'inconsciència total del seu Nirvana, que no pas les solucions optimistes que un cristià troba en la força suprema de sa fe. I la fe i resignació cristianes d'Amfortas són tant xiques que, fins havent pregat per obtindre un signe de gracia, i haver-li Déu concedit amb la profecia de què hauria redempció, la prometença divina no és balcem que alleugi els mals del custodi del Grial, i vol morir abans d'heure el compliment de la promesa pels misteriosos mots que sentí durant un èxtasi.

Abans diguérem ésser dos els sentiments, fogars de la òrbita sobre la qual se mou el drama de «Parcival», i que tots dos són precisament l'essència més pura del cristianisme; mes, malgrat ai-

xò, ja havem deixat demostrat que, dels dos sentiments, l'únic que podia donar una escaiença mística a la obra, o siga l'amor a Deu, hi fou dramàticament desenrotllat, i no d'una mística manera.

En quan a l'amor al pròxim no pot tenir-ne de flaira de misticisme, car la seva significança d'aquest mot sempre serà l'aspiració de l'home a unir-se amb una personalitat divina. Per extensió, hi ha qui parla—per exemple—de mística amor a la humanitat, però nosaltres, si tractem de determinar la significació o caràcter d'una obra amb exactitud, hem d'agafar els termes en el seu just valor, i la veritat és que tota amor que no tingui per objecte de ses cogitacions una personalitat divina, i no reconegui per terme de sos desigs l'unir-se amb la divinitat, no podrà pas ésser qualificada de mística.

Per tant, «Parcival», l'hèroe de l'obra wagneriana, tampoc serà qui pugui infondre a aquesta obra l'esperit del misticisme. Si el candi-foll amés el pròxim per l'amor de Deu, encara, segons el matíç que hagués aital amor, hauria pogut aportar-hi l'esperit aquell al drama, però no és així, ja que la compassió envers les criatures sofrentes és qui desvetlla la sensibilitat en l'ànima de «Parcival», i li serveix de graó per a muntar al amor de Déu.

En el drama de Wagner «Parcival», on serà doncs, el misticisme cristià? Serà en els cavallers? .. serà en Kundry, qui és, tal volta, el tipus més grandiosament dramàtic de tots els concebuts per Wagner? Es inútil que el cerquem, com inútil seria que adelarats corressim per atrapar les quimeres d'un febrós deliri. En el «Parcival» no n'hi ha de misticisme perquè no pot haver-n'hi, correspon a aquest a un tèrmic estat del sentiment religiós al qual Wagner, per ses condicions, no hi arribava.

L'exacerbació sentimental religiosa qui heu el nom de misticisme, és quelcom de tanta subtitat, d'essència tant sublimada que no la pot estrafer tota la humana ciencia aplegada. Precisament és allí on acaba aquesta que comença el regnat de l'especulació amorosa, perquè ¿sabeu quina és la vera finalitat de la mística? arribar amb l'amor, allí on no pot l'home arribar amb la seva limitada intel·ligència, suplir la limitació d'aquesta amb aquella abundor coral qui feia escriure a En Lull «Digues, foll, si et desamava ton Amat ¿què faríes? — Respòs e dix que amaria, per ço que no morís; com sia cosa que desamor sia mort, e amor sia vida».

Així, així és com parla la mística cristiana, encarrilada per la filosofia de S. Bonaventura, l'ordenador de les des-

viacions quasi heterodoxes dels contemplatius italians. L'escola franciscana de S. Bonaventura, cristianitzant la filosofia de Plató, i sobretot la de Plotí, son deixeble, sobre de la bellesa i l'amor, donà els motlles de la mística cristiana, i formà els homes aquells que en ses frissances ploraven, com Jacoponi, «perquè l'amor no és amat».

I; Wagnèr podria tenir el sentiment educat en materia religiosa per arribar-hi a las espontaneïtats místiques? perquè, ja ho diguérem abans, hi ha coses que no poden estrafer-se, i a mida que les arrels d'un sentiment s'endinzen més en les pregoneses de l'ànima, menys admetrà la puresa de aquest la màcula de l'esforç per simular-lo. Però, que tingui son origen en més fondres intimitats de l'ànima, no hi ha cap d'altre, de sentiment, com aquest mistic de què fem qüestió. Per ventura es podria suposar que els accents inspiradíssims copçats en les obres immortals de la mística cristiana fossin simulacions d'aquell estat psicològic que alguns qualifiquen de morbós?

Wagner, el gran Wagner, l'artista meravellós que ha extremat el món amb el màgic poder del seu art, no ha pogut arribar-hi a l'expressió del misticisme cristià, perquè a això no s'hi arriba per la voluntat ni per l'intel·ligència; la sola via que hi porta és la d'una fe cega, introntollable, fe contra la fermesa de la qual tot hagi d'esmicolar-se. I, d'on li vindria a Wagner la fe aquesta? Un home qui papellonejava tots temps, cercant la veritat, entre totes les filosofies i totes les religions, sense fer-se càrrec de què sa persecuida sempre defugirà les persecucions intel·lectuals; un home obsessionat pel paorós problema del destí ultra eixa vida; un home qui vol haver coneixement de la divinitat per especulació filosòfica, no pot pas sentir-les les ansies d'amor que arboren els cors en flames vives per son Amat, per son Deu.

En nostre anterior article sobre la unitat ideològica de la obra wagneriana, ferem veure que l'autor d'aquesta pre-

sentava el cristianisme com un resultat d'evolucions religioses, i, qui cregui això, no podrà sentir-lo el misticisme cristià, puix, per assolir l'ardència del desig de unir-se amb una divinitat, cal, de totes passades, creure que la divinitat aquesta ha sigut, és i serà, és a dir, que respòs a la veritat, perquè la veritat és eterna.

«Ço daràs als fills d'Israel: Aquell qui és m'envia.» Tal fou la contesta de Jeová a Moisés, quan aquest en el Sinai li preguntava que hauria de dir a son poble. Qui no aturi les especulacions de la raó, oposant-li la resposta mateixa si tracta d'inquirir els atributs que són inherents a la divinitat, i que ella—la raó—no podrà pas mai capir—serà debades pretendre que ha pogut fer qualque obra mística. Bé deia un dels retòrics llatins nostres—Quintilià, ens sembla—que sols el foc crema i l'aigua mulla.

Mes, moltes vegades s'usa del mot misticisme en el vulgar sentit d'idealització, i aleshores si que en trobaríem exemples en el «Parcival» de Wagner. La sublim pàgina anomenada «encís del divendres sant» pot ser-ne un. Compari's aquesta amb els «murmurs de la selva» en el «Siegfried»; ambdós fragments responen a una visió diferent de la natura, puix si aquest últim n'és la concepció pagana, l'altre fragment, el del «Parcival», s'adapta al segell d'espiritualització cristiana. En els «murmurs de la selva» tot és color, descripció dels elements, remoreig de l'aire amb les fulles, cant dels ocells... tot exterioritat; mes, en «l'encís del divendres sant» sembla, en canvi, que s'hi vulgui copçar l'esperit de la natura, la causa que vivifica la sava per la qual la prada reverdeja i l'esmalten colorades flors. Aquella és una pàgina virgiliana, mentre aquesta sembla que ens vulgui repetir amb el mistic castellà:

«Mil gracias derramando,
Pasó por estos sotos con presura,
Y yéndolos mirando,
Con sola su figura
Vestidos los dejó de su hermosura.»

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, xigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach**, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, BROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

I, saben per què Wagner ha pogut acostar-se en els moments aquells a Sant Joan de la Creu? Primerament, perquè el panteisme deïfica la natura, i el místic sentit cristià d'aquella descobreix a Deu detràs de la bellesa transitoria, però renovellada eternalment; de les formes naturals. Totes dugues concepcions, doncs, troben a Deu en la naturalesa, però el panteisme és per identificació que li troba, mentre que la ortodoxia cristiana sols hi percep una alenada divina.»

Però, encara que les dugues concepcions restin diferents en l'essència, el sentiment de la una i l'altra poden tenir punts de contacte, i fins zones de recíproques infiltracions, sobretot quan les formes d'expressió d'aital sentiment tenen la vagorosa, eteria generalitat de les formes musicals qui són el femení element del drama, segons Wagner. Aquesta és l'explicació segona al *per què* de la pregunta.

De totes maneres, fos el «Parcival» un drama místic, com alguns pretenen, o bé senzillament un «festival sagrat», com deia son autor, no hi ha qui pugui regatejar-li la importància artística. Davant del fet tothom ha d'acotar el cap i «Parcival» és dels que parlen amb eloqüència ben arrebaçadora.

La obra d'art qui és «Parcival» no se'n perjudica pas de no ésser mística. Més aviat hauria perdut si, en lloc de

donar-nos Wagner el caire humà de la dolor d'Amfortas, l'hagués místicament exposada. Fixi's el públic en la tràgica valor del personatge i ens donarà la raó, i si a aquesta valor hi ajunta les altament dramàtiques de Parcival i de Kundry, i fins la de Klingsor fatiller, forçosament veurà que és dramàticament com la obra de Wagner no té preu.

Resum: dongui's al «Parcival» la interpretació que es vulgui, sempre resultarà que es tracta d'un dels prodigis de l'art, i per tant, el públic ha de prescindir de les idees de Wagner en les qüestions religioses, i procurar que el seu esperit s'assadolli de les artístiques belleses que sens nombre existeixen en l'obra que fou, pel mestre alemany, son cant de cigne.

A les arts plàstiques i literatura gregues ningú els pot restar importància artística, malgrat ésser plasmades dintre la concepció pagana del món. Fem ço mateix, doncs, amb les obres wagnerianes; prescindim de les idees filosòfiques i religioses de Wagner i admirem al gran artista qui era en ell.

J. FORNELL

NOTA.—En l'article «Wagner i nostre públic», aparegué una errada d'impremta que hem de fer notar. Nosaltres escriguérem que Wagner «escollia els assumptes de les seves obres entre'ls mítics i els llegendaris», però el caixista posà *místics*.

Pel context de l'article d'avui és compendrà nostre interès en assenyalar aquesta errada, que ja suposem corregirien degudament els lectors, com tantes d'altres que és corrent trobar en diaris i revistes.

escènic melodramàtic, impropri d'ella i del personatge...

Però en el que voldríem més insistir, fóra en els pecats contra eufonia que tots els actors no's cansaren de cometre. No ens referim únicament a la fonètica lamentable amb què sonaven en llurs boques els versos maragallencs, sobre tot al dir els noms propis i geogràfics, sinó, principalment, a la falta de sentit rítmic al dir els endecasil·labs, a la de sentit musical al pronunciar les paraules i de tota mesura en la emissió de la veu, plena d'asprors, forçada fins a l'enrogallament, fins a l'extinció o fins al crit estentori.

També ens semblà observar una tendència a donar al gest expressiu massa preponderància damunt la paraula; a exagerar-lo fins a lo encàrquerat i mecànic i sovint, a fer-li subratllar exageradament no ja frases i conceptes, sinó, mots, tocant per ço mateix en la mímica i àdhuc en certa mena de coreografia.

Potser gran part de culpa dels excessos de dicció la tenien alguns excessos de gesticulació. I és que el que es guanya en expressió de gest, per llei fisiològica ha de perdre's en puresa de paraula.

La inferioritat indiscutible en quant a dicció i fins a timbre de veus de la gran part dels actors italians sota 'ls francesos, depèn sens dubte d'aquesta preponderància que donen els italians al *gest expressiu*.

* * *

Inoblidables per a mi, dugues representacions a les quals vaig assistir a París amb molts pocs dies d'interval. La una d'elles fastuosa, plena d'enlluernaments i àdhuc extravagancies: la de la tragedia de Verhaeren, bellíssima tant mateix, «Helène de Sparte». L'altra fou una representació *normal* de la *Ifigenia* de Racine al Teatre Francès.

Helena va ésser Ida Rubinstein. Mai la harmonia del gest havia conseguit tanta de perfecció en la recomposició erudita, segons documents autèntics. Una figura traçada del pinzell de qualque poder hel·lènic s'animava en l'escenari del Chatèlet... Res hi mancava en quant a plàstica; ni una certa rigidesa en els plecs de

La "Ifigenia" a l'Auditorium

La «Ifigenia» de Goethe és una de les obres més armonioses, serenes i pures que ha produïdes l'esperit dels homes; més pura encara que la *Berenice*, que la *Ifigenia* de Racine; tant pura com l'*Antígona* de Sòfocles el pur.

D'aquesta harmonia, d'aquesta serenitat, d'aquesta puresa, què ens pervingué al través de la representació per l'*Auditorium* oferta l'altre dia? Fins aon respongué la realitat damunt les taules al noble esforç de la nostra flamant escola dramàtica?

De qui molt pot esperar-se molt deu exigir-se. Hem de ser, doncs, exigents.

Remarquem, entre molts més detalls no per infims menys enutjosos, els ulls esparverats, inquietíssims que rodava infadigablement el rei Thoas; la misera, descoratjadora figura de Pilades, de veu funerària; el maquillatge truculent d'Arkas. Remarquem també la lluita física, verament heròica d'una actriu (la jovesa i el temperament de la qual l'haurien pogut fer una *Ifigenia* plena de suavitats i dolcesa) per adaptar-se a un joc

JOIERIA * PLATERIA * RELLOTGERIA
CABRÉ

RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30

Garantia absoluta en tots els objectes ♦ Economia en els preus

les robes, ni aquell anguleig, encara egipci, en les posicions... Mes ai que dels llavis d'aquella figura maravillosa sortia una veu inarmònica, gens *educada*, qui tornava en prosa vil i melodramàtica els alexandrins més bells i armoniosos.

La «*Ifigenia*» normal, era madame Bartet. Com podré dir la sobrietat, la suavitat del seu gest, MAI IMITATIU, MÍMIC, acompanyant gairebé en sordina a la mel·líflua dicció, al fluir dolcíssim, quasi etern, dels versos racinians tornats líquida mel en aquells llavis delicats, música pura en la gola melodiosa de mil cordes emocionades. I amb això una dicció tant senzilla, tant clara, que feien penetrar el concepte tot seguit en el cor i en el cervell del espectador menys il·lustrat.

Cal dir entre aquestes dugues actrius vers quina se'n va la nostra preferència?

Quantes Ides Rubinstein podrien fer-nos oblidar la dicció aurissona de la prodigiosa Sarah Bernard acompanyada d'una sobrietat de gest que sovint arriba a l'immòbil? Calen els gestos expressius per acompanyar els infinits matços de expressió que en sa boca vivifiquen la paraula?

Remarquem que l'important en la plàstica d'aquestes actrius eminents no és el gest, sinó l'actitut, cosa distinta. El gest és tot exterior; l'actitut ve de l'interior sempre; el gest es manifesta en una serie de moviments, és dinàmic; l'actitut d'essència estàtica, crea una serie de reposos. El Laocoon és un gest, la Venus de Milo una actitut. En una serie de gestos expressius qui subratllen paraules i conceptes, la tasca del actor se fragmenta, es dispersa; l'actitut imposada per una pregona consciència del caràcter del personatge, de la circumstancia per què passa, imposa al gest unitat i mesura.

Per això, si els actors del Auditorium es movien amb més o menys facilitat, ja no sabien tant d'estar-se quiets. Tingui's compte amb què la gimnàstica rítmica no els faci relliscar vers la mimica o la coreografia. En canvi, nosaltres creiem en la utilitat absoluta que per a ells tindria la contemplació freqüent de belles estatués armoniosament quietes.

Però sobretot, sobretot la EUFONIA; que sigui reconeguda per damunt de tot la sobirania de la paraula. Que si la paraula, esdevinguda conscienta, es fa, justament expressiva, sempre clara i melodiosa, sense perdre's mai en vil rogall ni en ridícol escanyament, ja sabrà ella imposar armonia i sobrietat al gest.

Així podem esperar-ho, sobretot en un lloc que per alguna cosa no's diu precisament *Theatron*, lloc on se mira, sinó *Auditorium*, lloc on s'escolta.

J. FARRAN i MAYORAL

De Leopardí

Díaleg de Frederic Ruysch i de les seves momies

Canço dels morts

a l'estudi de Frederic Ruysch

Sola eterna del món, a tu fa via
tota cosa creada,
o mort, en tu és parada
nostra nua natura;
contenta no, segura
de tot dolor passat. Profunda nit
a la confusa ment,
al greu pensar obscura
a l'esperança i al desig, l'esprit
d'aire mancat es sent:
aixís d'afany i de temença és lliure;
l'edat buida avorrida
sens tedi és consumida.
Vivim: i com de paorosa larva
i somni neguitós,
al nadaló petit corre dins l'ànima
confosa recordança,
així havem fet memoria
del nostre viure, mes la cosa és llarga
de recordar. Què fórem?
Què era el moment terrible
que la vida es digué?
Cosa molt gran i oculta
ara és la vida per la nostra pensa,
com a la ment dels vius deu ésser ara
lagnota mort. I així com quan vivia
es refugia de mort, es refugia
de la flama vital nostra natura,
no contenta, segura,
perquè l'ésser beat
nega als mortals, i nega als morts, el fat.

Ruysch (fóra de l'estudi, mirant pel forat del pany).—Dimontri! Qui ha ensenyat la música a aquests morts, que canten a mitja nit com els galls? Però de debó, que sento una suor freda i gairebé estic tant mort com ells. Jo no em pensava que perquè els he preservat de corrompre's em ressucitessin. Amb tota la filosofia, tremolo de cap a peus. Maleit sia aquell diable, que em va temptar de ficar-me aquesta gent a casa. No sé pas què fer-hi. Si els deixo estar aquí tancats, que em sé jo si esbotzaran la porta, o em sortiran pel forat de la clau, i vindran a trobar-me al llit? Demanar auxili per por dels morts, és cosa que no m'està be. Endavant, fem el cor fort, i provem una mica d'espantar-los.

(Entrant.) Fillets, a quin joc tenim de jugar? No us en recordeu que sou morts? Què és aquest aldarull? Potser que us heu ensoperbit per la visita del Czar? (*) Us penseu que ja no sou subjectes a les lleis anteriors? Jo m'imagino que tot això és de burla i no de veritat. Si heu ressucitat, me'n alegro molt, però

no tant perquè pugui fer-vos dispesa, i per això ja podeu fugir de casa meva. Si és veritat allò que es diu dels vampirs, i vosaltres en sou de mena, cerqueu un altre per heure-li la sang, que jo no estic disposat a què em xucleu la meva, com he sigut pròdig d'aquell filtre que us he posat a les venes. Acabem, si voleu continuar estant quiets i en silenci, com fins ara heu estat, hi haurà pau entre nosaltres, i a casa meva no us mancarà res; sinó agafo una tranca i us esclafó a tots.

Mort.—No t'enfutimis! que et prometo que restarem ben morts, sense necessitat que ens esclafis.

Ruysch.—Doncs que és aquesta fantasia que us ha vingut de cantar?

Mort.—Fa poc, que al punt de mitja nit, s'ha complert per primera vegada, aquell any gran i matemàtic, del qual els antics escrigueren tantes coses; i de la mateixa manera, aquesta és la primera vegada que parlen els morts. I no sols nosaltres, sinó en cada cementiri, en cada sepulcre, ja sia al fons del mar, sota la neu o l'arena, a cel obert, en qualsevol lloc que es trobin, tots els morts, a mitja nit, han cantat com nosaltres, aquella cançoneta que has sentit.

Ruysch.—I fins a quina hora cantareu i parlareu?

Mort.—El cantar ja està llest, enraonar encara durarà un quart. Després vindrà el silenci fins que torni a complir-se el mateix any.

Ruysch.—Si això és veritat, no crec que tingueu de ropre'm el sòn una altra vegada. Parleu amb tota llibertat. Que jo m'estaré en un recó, i us escoltaré de molt bona gana com a curiosos, sense destorbar-vos.

Mort.—No podem parlar altrament que no sia resposta a una persona viva. Qui no té de replicar als vius, acabada la canço ja té la feina feta.

Ruysch.—Vetaquí, que em sab molt greu, perquè m'imagino que seria interessantíssim, sentir allò que dirieu entre vosaltres, si poguéssiu parlar junta-ment.

Mort.—Encara que poguéssim no sentir res, perquè res tenim a dir.

Ruysch.—Mil preguntes per fer-vos se m'acuden, però com hi ha poc temps per a escollir, digueu-me els sentiments que al cos i a l'ànima us esdevingueren al punt de traspasar.

Mort.—D'aquest precís moment de la mort, ja no me'n recordo.

(*) L'estudi del Ruysch fou visitat pel Czar Pere I, el qual després el va comprar i el feu conduir a Petersburg.

Els altres morts.—I nosaltres tampoc.

Ruysch.—Com pot ser que no em feu memòria?

Mort.—Com tu no te'n recordes mai del moment que et comences a adormir, per més intenció que hi posis.

Ruysch.—Però l'adormir-se és cosa natural.

Mort.—I el morir no et sembla natural? Mostra'm un home, una bestia o una planta que no mori.

Ruysch.—Així no és estrany que canteu i parleu, si no feu memòria de quan vareu morir.

Així aquell, del cap no fent esment, era mort i encara era combatent

diu un poeta italià. Jo em pensava que sobres aquest negoci de la mort, vosaltres en sabríeu alguna cosa més que els vius. Però tornant al mateix no sentíreu cap dolor al punt de morir?

Mort.—Quin és aquell dolor, que el qui el prova en acabat no se'n recorda?

Ruysch.—De totes maneres tothom està persuadit que el sentiment de la mort és cosa dolorosíssima.

Mort.—I qui et diu que la mort és sentiment, o és tot el contrari?

Ruysch.—Tant aquells que en quan la natura de l'ànima, s'acosten al parer dels epicuris, com aquells que tenen la creença comú, tots o la majoria, convenen, en el que jo dic; o sia creure que la mort és per natura i sens comparació un dolor vivíssim.

Mort.—Doncs bé, tu preguntaràs als uns i als altres: si l'home no té facultat d'adonar-se de moment, en el qual les operacions vitals, en major o menor part, li resten solament interrompudes, ja sia per somni o síncope o letargia, o per qualsevol altra causa, com s'adonará de aquell moment, en el qual les mateixes operacions fineixen del tot, i no per poc espai, sinó per sempre més? Altrament, com pot ser que tingui lloc un sentiment viu al moment de la mort? I que la mort sia per qualitat pròpia un sentiment viu? Quan la facultat de sentir, és no sols debilitada i escassa, sinó reduïda a cosa tant mínima, que manca i s'anul·la per complet, creus que la persona sigui apta per un sentiment fort? Aquest mateix extingir-se de la facultat de sentir, creus que deu ésser un sentiment grandíssim? Mira, que fins aquells que moren de mal agut i dolorós, acostant-se'ls la mort, poc o molt temps abans d'expirar, s'aquieten i reposen, de manera que es pot conèixer que la llur vida, reduïda a petita quantitat, no és suficient per al dolor, sinó que aquest fineix primer que aquella. El mateix diré, de nostra part a tot aquell que es pensi haver sentit dolor al moment de la mort.

Ruysch.—Als epicuris potser conven-

cerien aquestes raons, però no a aquells que judiquen altra cosa de la substància de l'ànima, com jo he fet fins ara, i faré molt més de aquí endavant, havent sentit parlar i cantar els morts. Perquè creient que el morir consisteix en una separació de l'ànima i del cos, no comprenc com aquestes dues coses, junyides i quasi conglutinades entre elles, de manera que una i altra constitueixen una sola persona, es puguin separar, sense una gran violència i un treball que jo no podria dir.

Mort.—Diga'm: l'esperit és potser unit al cos, per algun nervi o múscul o membrana, que de necessitat és tingui de rompre quan se'n va l'esperit? O potser és un membre del cos, que en tingui d'ésser tallat o extirpat violentament? No veus que l'ànima solament ix del cos, quan li és impedita la permanència i no hi té lloc, sens cap força que la entregui o l'arranqui. Diga'm encara: potser és que al entrar-hi ella se sent ficar i lligar fortament, o com tu dius, conglutinar? Perquè doncs sentirà arrancar-se al sortir-ne, o provarà una sensació vehementíssima? Tingues per cert, que la entrada i la sortida de l'ànima, son igualment quietes, fàcils i suaus.

Ruysch.—Doncs quina cosa és la mort si no és dolor?

Mort.—Més aviat plaer que no pas altra cosa. Sàpigues que el morir com l'adormir-se no es fa per un sol instant. Sinó per graus. Veritat és que aquests graus, són més o menys, segons la varietat de les causes i els genres de mort. En l'últim de aquests instants, la mort no deixa ni dolor ni plaer de cap mena; com el somni. En els altres precedents, no pot generar dolor: perquè el dolor és cosa viva, i els sentits del home en aquell temps (això és, començada la mort), són moments, com si diguéssim extremadament atenuats de força. I pot ben bé ésser causa de plaer: perquè el plaer no sempre és cosa viva, al contrari, la major part de les delectances humanes consisteixen en una mena de llangor. De manera, que els sentits de l'home poden rebre plaer, fins a la vora d'ésser extingits; atenent a què moltis-

simes vegades la mateixa llangor és plaer; màxim quan allibera de patiment; cosa sabuda és que la fi d'un dolor, per sí mateixa és plaer. I la llangor mortal deu ésser més agradable perquè allibera del major sofriment. Jo, per mi, si bé a l'hora de la mort no vaig posar molta atenció al que sentia, perquè els metges em prohibiren afadigar el cervell; recordo però, que la sensació que rebia, no era molt diferent de la delectança que dona als homes la llangor de la sòn, al moment que es van adormint.

Els altres morts.—I a nosaltres ens sembla recordar el mateix.

Ruysch.—Sigui com vosaltres dieu: encara que amb tots aquells que he tingut ocasió de raonar sobre aquesta matèria, hem convingut molt diversament. però que jo me'n recordi, cap al·legava experiència pròpia. Are diu-me: al temps de la mort, mentre sentieu aquella dolesa, creieu morir-vos, o que la delectança fos una cortesia de la mort, o imaginàveu una altra cosa?

Mort.—Fins que vaig ésser mort, no em vaig persuadir mai de no haver escapat del perill, i fins l'últim moment que vaig tenir facultat de pensar, esperava que la vida em duraria encara una hora o dugues: com penso que succeeix a molts quan moren.

Els altres morts.—A nosaltres passà el mateix.

Ruysch.—Així ho diu Ciceró (1) que cap home és talment decrepit, que no es pensi viure al menys un any. Però, com sabéreu que l'esperit era fora del cos? Dieu-m'ho. Com coneguèren l'ésser morts? No responen. Fillets, no em senti? Haurà passat el quart d'hora. Palpem-los. Són ben morts una altra vegada; ja no tinc perill que em tornin a fer por. Va, tornem-nos-en al llit.

JOSEP MARIA DE SAGARRA trad.

(*) Ciceró. De Senect. cap. 7.

RON BACARDI

TUSELL GERMANS

Articles de Goma i de Celuloide

FÀBRICA: Font honrada, 3.

Botigues i Magatzems

CENTRAL: Fontanella, 20

SUCURSAL: Ronda Sant Pere, 12

SUCURSAL: Vila Vilá, 89.

De la Premsa

La nostra Barcelona

Raons i números

II

Una de les més grosses inquietuts dels estats moderns, és la minva de natalitat que's deixa sentir en la major part dels pobles civilitzats.

França, Alemanya, Anglaterra i altres estats d'Europa estan alarmats per la cada dia major baixa de naixements. Es preveu per a no llunyans dies, que'ls naixements quedaràn molt per dessota de les defuncions i que la població minvarà, en perjudici de l'actual organització de la societat.

Per a deturar aquesta minva de la natalitat s'han promulgat lleis en prò del matrimoni; concedit premis i pensions als pares de família nombrosa... Però aquestes mesures no desfàn l'efecte que produeixen les doctrines maltusianes; però sobre tot, fins desconeixen aquestes doctrines, les penoses condicions del viure. Dur fills al món, per al pobre, és augmentar aquestes inquietuts, és plantejar greus problemes familiars i l'home fuig tant com pot de la família nombrosa.

No parlem de les classes riques o senzillament acomodades. Aquestes sempre han donat el menor contingent de fills al món.

Catalunya conserva com trenta anys endarrera la seva proporcionalitat de naixements, prova de les energies de la raça. Però Barcelona no s'ha pogut sostreure a la corrent dominant en totes les grans poblacions mundials, i especialment en aquelles que com la nostra tenen un caràcter cosmopolita. Val a dir que no és de les que han vist minvar més la seva natalitat.

Sempre amb l'«Anuari Estadístic» al davant, veurem que en 1880 els naixements foren 11,728, representant un 30'47 per mil sobre la població oficial; en 1910 foren 14,398, corresponent a un 22'80 per mil, sobre la població oficial; és a dir, en trenta anys els naixements han descendit en un 8'67 per mil. Això és molt, però no arriba al 22 per cent i al 31 que han registrat algunes grans capitals d'Europa.

Allavors cal preguntar: Es que minva la nupcialitat?

No; al contrari, la nupcialitat, els casaments, han augmentat.

El número de nous matrimonis registrats en 1880, fou de 2,698, corresponent a un 14'81 per mil, sobre la població de allavors; i en 1910 foren els matrimonis, 5,134, corresponents a un 17'48 per mil sobre la població de 1910.

Allavors les veritables causes de la minva de natalitat no són altres que les que havem senyalat abans. L'inquietut moderna, les creixents dificultats per a resoldre el problema de la vida, i fins diríem la major cultura, encara que això sembli una heretgia.

Tant com el poble va tenint més cultura, més instrucció, encara que aquesta sigui rudimentaria, és fa més càrrec de les responsabilitats morals que contrau al dur fills al món, i es torna egoista per ell i per aquells éssers que podria procrear.

Una sola cosa, de veritat, compensa avui la minva de la natalitat. La cultura que fa comprendre certes coses al poble, també li diu que per a preservar-se de les malalties i de la mort, deu preocupar-se de l'higiene del còs i de la casa. Paral·lelament els poders públics han treballat i treballen per l'higiene i la salut de la col·lectivitat. I per aquest motiu la mortalitat ha decrescut en una gran proporció.

Fou en Barcelona i pobles avui agregats d'un 29'32 per mil, en 1880; fou de un 23'06 per mil, en 1910. De manera que en trenta anys ha baixat la mortalitat en un 06'26 per mil. De modo que en 1880, amb una població de 364,126 ànimes (oficialment), hi hagué 10,678 defuncions, i en 1910, amb una població de 587,284 habitants (oficialment) les defuncions han sigut 13,546.

No és molt lo guanyat, però quelcom s'ha millorat i més anirem guanyant, ja que les condicions higièniques de Barcelona són millors d'any en any i de mica en mica.

Durant l'any de 1910 la menor mortalitat es registrà en el districte quart, que tingué un 15'48 per mil de defuncions; el districte que major mortalitat registrà fou el quint, que tingué un 24'52 per mil de defuncions.

El mes que major número de morts hi hagué, fou el de gener, que sumaren 1,704; el que menys, fou el de setembre, que no més foren 935.

I seguint amb les mudes ensenyances dels

números, ens trobem davant d'una nova interrogació, que ja ens havem fet infinites vegades i que no hi ha ningú que no se l'hagi fet alguna volta.

Envelleixen menys les actuals generacions?

Els números ens diràn ben clarament els termes en que està situat el dilema. Interinament, assegurem que no mort tanta infància com moria en anys passats. De l'edat de 1 a 10 anys la mortalitat és molt menor cada dia.

Vegin ara les següents xifres:

Morts en l'edat de 50 a 54 anys: en 1906, 725; en 1910, 709.

Morts en l'edat de 55 a 59 anys: en 1906, 735; en 1910, 685.

Morts en l'edat de 60 a 64 anys: en 1906, 848; en 1910, 910.

Morts en l'edat de 65 a 69 anys: en 1906, 737; en 1910, 934.

Morts en l'edat de 70 a 74 anys: en 1906, 760; en 1910, 781.

Morts en l'edat de 75 a 79 anys: en 1906, 591; en 1910, 661.

Morts en l'edat de 80 a 84 anys: en 1906, 371; en 1910, 424.

Morts en l'edat de 85 a 89 anys: en 1906, 175; en 1910, 177.

Morts en l'edat de 90 a 94 anys: en 1906, 38; en 1910, 53.

De més de 100 anys: en 1906, 3; en 1910, 7.

Pel registre que havem fet d'aquests darrers anys—no hem anat més endarrera perquè no teníem dades—resulta que en l'edat més difícil de l'home, dels 60 anys als 64, fins als 95, 99 i més de 100, els dades són favorables al darrer any de 1910.

Es pot, doncs, afirmar que la gent no mor més jove (al menys per lo que fa a la nostra ciutat) que moria 10 anys endarrera. I això no deixa d'ésser un dato molt digne de tenir-se en compte.

Una altra pregunta: Barcelona és de les ciutats on mort més gent de malalties infeccioses?

No tenim, dintre Espanya, més que una població amb que comparar-nos, per tenir un número semblant d'habitans, i aquesta és Madrid. Segons els dades estadístics, la proporció de les malalties infeccioses és

Barcelona, any 1910:

Tifus	360 defuncions
Verola	93 >
Tuberculosi pulmonar .	1217 >
Sarampió	263 >
Total	1933

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments
Unitas

Barcelona

Ronda Sant
Pere 8

Madrid, any 1910:

Tifus	1094 defuncions	
Verola	801	»
Tuberculosi pulmonar	1550	»
Sarampió	388	»
Total	3833	

Resulta, doncs, que Barcelona és molt més sana que la capital de l'Estat espanyol. Amb un sol any, Madrid té 1900 defuncions més que la nostra ciutat per malalties infeccioses.

Barcelona indubtablement ocupa una posició privilegiada. Clima suau, aires del mar, pinars i amples vies, sobrietat en els fills de la terra, tot contribueix a que la nostra raça es conservi forta encara.

Que'ls homes ajudin una mica a la naturalesa, i Barcelona serà, temps a venir, model de ciutats. Que és el nostre més car desig.

PERE DE PRADES.

(De *El Poble Català*).

Una important Casa de Barcelona

d'articles de vestir, de refinat gust i que té una extensa clientela distingida, tant de senyores com de senyors, no permet que cap dels seus dependents, quan té un refredat, despatxi darrera del mostrador. En efecte, no és gens agradable haver de fer vis a vis amb una persona que al estornudar ompla l'espai de microbis infecciosos. Per a evitar aquest mal efecte als seus clients i al mateix temps la pèrdua d'hores de treball, la esmentada casa té sempre una provisió de capsetes de Pellets del Dr. Mackenzy a disposició dels seus dependents per a procurar la seva ràpida curació en el càs d'estar refredat. Universalment és reconeguda la gran eficàcia dels Pellets per a curar el refredat en 24 hores, sense necessitat de fer llit ni pèrdua de temps. Presos al primer símptoma, quan se comença a estornudar, la destil·lació mucosa, mai anirà endavant el refredat i sempre curarà dintre de les 24 hores. Se venen en totes les farmàcies a pessetes 1'50 la capseta.

Acotaciones Mirando a Europa

Se trata de crear en Barcelona un nuevo organismo político. No es ningún casino, pues con uno en cada calle hay bastante. Tampoco es un periódico, pues los que en la actualidad se publican bastan y sobran para el número de lectores que hay en nuestra ciudad. Además, no hay en España quien no esté convencido de que casinos y periódicos no sirven para maldira de Dios la cosa en cuanto a ganar unas elecciones o hacer prosélitos para esta o aquella idea. Todos estamos al cabo de la calle en lo que respecta a la pureza del Sufragio y no necesitamos leer periódico alguno para convencernos de la bondad de tal o cual doctrina. Estamos convencidos de antemano.

Ello era bueno para nuestros abuelos, que para cambiar impresiones tenían que ocultarse y para exteriorizarlas en alguna forma se veían obligados a ocupar el ingenio en periódicos satíricos. Y aun esto no podían hacerlo siempre, por lo cual, en más de cien ocasiones, hubieron de derramar su generosa sangre en revoluciones, pronunciamientos y asonadas. Así se comprende que respiraran satisfechos cuando la Ley reconoció el derecho de reunión y la libertad de imprenta. Entonces sí que se creía en la importancia de los casinos y en la eficacia de los artículos de fondo. ¡Como que hubo diario, como *La Iberia*, que con un sólo artículo lograba derribar al Gobierno cuando se le antojaba!...

Pero «el mundo marcha», como descubrió Pelletan después de largos y profundos estudios, y ahora, después de treinta y nueve años de Constitución y de relativa paz interior, hemos caído en la cuenta de que nuestros pobres abuelos eran unos románticos, unos sencillos ilusos. ¡Afirmar el Derecho! ¡Encomendar al Estado la administración de la Justicia! ¡Quebrarse la cabeza escribiendo largos artículos, sosteniendo estruen-

dosas polémicas para triunfar de los contrarios con las armas de la Razón!... ¡Qué insigne tontería! ¿Acaso hay argumento mejor, más rápido y más contundente que el palo y más definitivo que el revólver?

Los partidos extremos de la política—carlistas y lerrouxistas—fueron los primeros en dar en la clave de nuestra salvación. Comprendieron, al poco tiempo de hacer uso de los derechos que la Ley concede a todo ciudadano, que las discusiones, asambleas, artículos periodísticos, eran, en España, tortas y pan pintado. ¿No es este—se dijeron—el país de los majos, del lance al pie de una reja, de la puñalada trapera en el recodo de un camino? Pues continuemos nuestra His-

toria. ¿Que un señor pacífico nos combata con la pluma y con razonamientos irrefutables? Palo de ciego para que rectifique. ¿Que un partido político contrario al nuestro se permite hacer públicamente una crítica de nuestros actos y entorpecer nuestra marcha? Pues se asaltan sus Círculos, las Redacciones de sus periódicos y se traba un encarnizado combate en plena calle.

Los resultados de esta táctica modernísima han sido tan positivos que ya no son los partidos extremos los únicos que la adoptan. Los partidos de orden, monárquicos, los del centro, como si dijéramos, van también a adoptarla. Y he aquí el nuevo organismo político que se va a crear, según leí ayer en *La Tribuna*:

«Se asegura que entre el elemento joven que constituye la sección de Juventud en la Peña Liberal existe el propósito de organizar una guerrilla liberal, al igual que las Juventudes radicales y *requetés* carlistas, dedicada a velar por los intereses del partido, libertad individual y tranquilidad de Barcelona, exigiendo a cuantos deseen pertenecer a dicha guerrilla que estén inscritos en la Sociedad del Tiro Nacional.»

¡Ya estamos salvados!

¿No es esto, lector, un verdadero adelanto, un nuevo paso hacia la vida práctica? ¿Qué importan los Círculos políticos, los periódicos y hasta los libros? El que quiera triunfar, el que quiera tener derecho a gobernar el país, que cree una o varias guerrillas. ¿Acaso no se imponían, por un sistema parecido, a los Poderes públicos, los famosos señores feudales?

Que esto es un salto atrás. ¿Y qué? Que así se seguirá diciendo que el África empieza en los Pirineos y que no queremos recibir el aire de Europa... ¡Valiente cosa nos importa lo que digan las demás naciones! El caso es tener un destino, ser concejal y mangonear en la vida de la ciudad. Y cuando estos medios no basten iremos a Marruecos para que las cábilas nos enseñen otros. Algún beneficio tenía que reportarnos la campaña de África.

Después de todo, las autoridades nos dan la razón, porque lo ven, lo oyen... y siguen callando, cobrando y dando ejemplo.

J.

(De *El Diluvio*.)

Las obras de Maragall

A primeros de Noviembre pasado recibí una carta de don Gustavo Gili, el editor de las «Obras completas» de Juan Maragall, dándome una noticia que me dejó asombrado. La noticia era la de que fuera de Cataluña no se habían vendido en el resto de España más que seis ejemplares de dichas obras completas. ¡Y luego se dirá que Cataluña vive espiritualmente divorciada del resto de España!

Conviene saber que de los once volúmenes de esa edición de las obras de Maragall, seis lo son de escritos en castellano, incluyendo los artículos que durante años publicó el gran espíritu español en el «Diario de Barcelona» y algunos ensayos, tan jugosos y tan íntimos, que dió a «La Lectura».

Mas aunque así no fuera, y se tratase de sus escritos en catalán, yo, catalanizante

anticatalanista, sostengo que los que en España se tengan por cultos y se interesen por nuestra literatura española—o, si se quiere, ibérica,—contemporánea, no tienen derecho a ignorar la obra poética de Maragall, a quien muchos diputamos y reputamos por el más grande poeta ibérico del paso del siglo XIX al XX. Y no sé a qué poeta ibérico del pasado siglo, puede ponerse por encima de él.

El que no sepa leer catalán, debe aprenderlo para conocer con Maragall a otros excelsos poetas y escritores. Como creo que es una obligación de todo español culto la de habituarse a leer portugués. Y cuenta que no soy de los que creen que el catalán y el portugués mismo tengan que persistir como lenguas vivas y de conversación y uso doméstico cotidiano en la Península. No oculto

que mi deseo—y el deseo lleva aparejada la esperanza,—es que llegue un día en que no se hable en la Península española o ibérica —es decir en España,—otra lengua que la española o castellana, con los matices que cada región le dé. Y que a esa lengua española única irían, para enriquecerla y flexibilizarla, elementos íntimos del catalán y del portugués, como en el castellano literario de hoy se han sumado elementos leoneses, aragoneses, andaluces. . y se están sumando elementos americanos.

Pero este mi deseo y esta mi esperanza son una cosa y la existencia viva y real de las lenguas y literaturas catalana y portuguesa es otra. Y sostengo que todo español culto, sobre todo si a las letras se dedica, debe estudiar las literaturas portuguesa—y desde luego la gallega—y catalana, antes que la francesa o italiana. Y tenemos no poco que aprender de escritores, y sobre todo de poetas, catalanes y portugueses, cuya lírica supera en delicadeza e intimidad a la castellana. No conozco, entre los maestros del pasado siglo, poeta más íntimo, más penetrante, que Joao de Deus o que Juan Maragall. Los conozco, sí, más estridentes o más pomposos y, desde luego, más elocuentes o, si se quiere, oratorios.

Y este hecho lamentable de que las obras de Maragall no hayan encontrado más que media docena de compradores en la España no catalana, coincide con el hecho de que en Cataluña se empieza a volver a la lectura de escritores castellanos. Claro está que de algunos, de los más íntima, es decir, más

universalmente castellanos. Porque es interesante saber que la juventud intelectual catalana, cuando quiere leer escritores castellanos, busca a los más intensa, a los más íntimamente castellanos, que son, naturalmente, los más universales, no los más cosmopolitas.

¿Quién ha sabido cantar a la «magna Hispania», a Iberia, como la cantó Maragall en aquel su estupendo himno de los hispanos?

Mas no es cosa de entrar aquí ahora en un estudio, por breve que sea, de la obra de Maragall. Es labor que requiere más espacio y mayor dirección de tiempo. Sólo me he propuesto llamar la atención sobre el hecho tristísimo de que Gili me dió cuenta.

Alguien dirá, y acaso no le falte razón, que no se ha anunciado bastante la edición de las obras de Maragall. Puede ser. Nuestro público es uno de los más tardos en enterarse y uno de los más recelosos. Y aparte la recelosidad inherente a todo español—esa parte que con la envidia, su hermana, e hijas ambos de la haraganería, nos corroe el alma—acaso no deja de tener nuestro público motivos para desconfiar.

A ver si la cosa se corrige publicando en este y otros semanarios y diarios gráficos, un retrato de Maragall a cuyo pié diga: «Don Juan Maragall, ilustre poeta catalán, ya fallecido, cuyas obras completas están siendo muy elogiadas por la crítica».

MIGUEL DE UNAMUNO

(*El Mundo Gráfico.*)

çament en la muntanya de Montjuic. El castell i la zona polèmica. Pero sembla que en la visita entre el rei i la Comissió i el govern i la mateixa, es donaren seguretats de que certs obstacles desapareixerien amb una plumada.

Es gros el treball a fer, però no dubtém que Barcelona en sortirà triomfant, amb l'ajuda de tots, com n'ha sortit de tantes altres empreses.

Queden certament altres afers a resoldre d'aquí a allavors. La ciutat deu presentar-se davant dels que la visitin amb totes les dignitats. Deu estar ja resolta l'urbanització de l'actual via de reforma, i no tant sols això sinó que es precis que a banda i banda de la via Layetana no quedi un solar per a edificar. Imagineu-vos que en l'any de l'Exposició la Reforma estés com està avui. Quin efecte més pobre i deplorable s'endurien els visitants de Barcelona! Resten encara els carrers de l'Aixample per empedrar; el afer de la neteja pública; l'arreglament de la Rambla; del Saló de Sant Joan; resten moltes, moltes coses a fer. I mireu que tres anys són molt pocs anys per a realitzar aquesta labor immensa que deu fer-se, si Barcelona vol presentar-se digna del seu nom. La nostra ciutat té moltes coses encara de poble gran, i d'aquí a aleshores és precis fer desaparèixer dels nostres carrers innombrables obstacles que són un manifest insult a l'estètica i senzill bon gust.

Naturalment que qui pot fer això, qui deu fer-ho és el nostre Ajuntament, encara que prestant-li la nostra ajuda tots: premsa, comerç, industria, banca, particulars, obrers, tots, en una paraula.

Però especialment l'Ajuntament deu imposar-se de les responsabilitats que li cabrien si ell era culpable de no remeiar molts defectes que's poden remeiar; de no resoldre molts problemes que s'han de resoldre i que amb bona voluntat i ganes de treballar hi ha temps per a deixar solucionats.

Naturalment que per això és indispensable que tots els regidors de l'Ajuntament s'imposin d'un amplíssim esperit d'harmonia i de sacrifici de tots els amors propis. Solament així podran fer obra pràctica i beneficiosa per als interessos de la ciutat.

Per això és que nosaltres creiem que tots els ciutadans de Barcelona deuen oblidar antics agravis i laborar en prò de l'Exposició, que serà una manifestació esplendorosa de la nostra raça catalana, i un pas més en el seu camí de gloria que donarà la ciutat que és de tots, el nostre amor dels amors.

P. DE P.

(*De El Poble Català.*)

La futura Exposició

D'aquí a tres anys ha de tenir lloc l'Exposició d'Indústries Elèctriques. Heu's aquí una data que pot ésser memorable en la nostra historia, data que ens imposa a tots una treva en les lluites, un treballar intens i fort per a la futura grandesa barcelonina.

La data de l'Exposició s'atança. En principi s'ha determinat que sigui en 1917. Queden, doncs, tres anys per aixecar els palaus i pabellons que seràn hostatge i marc dels productes de la terra i de l'enginy humà. És precis apressar-se i pensar de quina manera es farà el gran certamen. No està encara determinat el lloc on s'emplaçarà, per més que's parla de diversos. Sembla que'l primer que s'havia assenyalat (Parc, carrer de Marina, Granvia i Plaça de les Glories Catalanes) ha estat abandonat. La Comissió dubta ara, segons sembla, entre altres dos emplaçaments: un al peu de Sant Pere Martre, en terrenys de Les Corts, i un altra en la muntanya de Montjuic. El primer ofereix certes ventatges: es podria disposar de grans terrenys de lloc pla, formant per lo tant un sol clos on hi cabria tot; aquest clos se uniria amb la ciutat per medi de la Granvia Diagonal. El segon també té moltes condicions excel·lents: molts dels terrenys de la muntanya de Montjuic són ja propietat de l'Ajuntament i el clos podria igualment ésser tot un, unit amb la ciutat pel costat de la plaça d'Espanya.

A judici nostre el segon lloc és el preferible. La muntanya de Montjuic espera la seva urbanització; urbanitzada seria una de les coses més belles que tindria Barcelona.

Hi ha ja plans que la canviarien radicalment si l'Exposició es feia allí. Una granvia de 25 a 30 metres aniria de la Plaça de Espanya al clos de la mateixa. Per allí pujarien quatre línies de tranvies i tots els carruatges, havent-hi ademés grans aceres per als vianants. A tota la banda de marina del mont, s'extendria una amplíssima terrassa que seria el més bell passeig sobre el Mediterrani. D'un extrem d'aquesta terrassa partiria un pont metàl·lic de grans dimensions que, passant per sobre de la carretera de Cán Tunis, moriria damunt el moll de Sant Bertran, en relació directa amb el moll de Catalunya. La major part d'aquest moll seria convertit en grandios saló de festes, quedant dintre el clos el Club de Regates, per a tots aquells festivals de mar. El pont de que parlàvem tindria quatre o cinc ascensors per aquells que volguessin entrar a l'Exposició pel costat de marina i per a comunicar els pabellons amb la gran sala de festes.

En canvi, l'emplaçament de Les Corts té molts inconvenients: l'haver de comprar els terrenys; la distancia de la ciutat i del mar...

Després queda un altre aspecte del problema. Alguns dels edificis que's construeixin per a l'Exposició, ho seràn amb caràcter definitiu. Construits en la muntanya serviràn per a fer-la més atractiva i bella; construits en llocs tant apartats del centre de la urbs, quedarien allí com oblidats en mig dels camps que per molt temps restaràn solitaris.

Una sola i gran dificultat ofereix l'empla-

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

Informació

De l'any 1714

Fou esplèndida i molt concorreguda la festa en honor de Santa Eulalia a l'iglesia de Pompeia. La bandera de la verge i mar tre barcelonina i la de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat resultaven escaients dins la bella nau del temple, donant-li el color catalanesc que voldríem veure més sovint en els actes religiosos. Però el que pensem fer notar ara és el record i'l propòsit que's desprenen del sermó del P. Pius d'Igualada, sermó magistral que desfigurariem si l'haguéssim de ressenyar.

La bandera de Santa Eulalia és precisament la que portava'l conceller Rafel de Casanova al caure en els tapiots de Sant Pere, durant el seti de Barcelona a l'onze de setembre de 1714. Estem en el segon centenari d'aquelles gestes de trista conseqüència; però al complir-se els dos cents anys s'inaugurarà el monument que, a nom de la renaixença gloriosa de nostra patria, s'emprengué la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat.

D'aquest monument se'n ocuparan els artistes, donant-li gran importància, com sembla la mereix, mentres nosaltres, profans, hi aportem l'amor patriòtic i'l fervor religiós.

La commemoració de la guerra de Felip V ha d'ésser enguany extraordinària. Si de l'esforç dels martres d'aquell temps no se'n podia esperar profit per a la Patria, decaiguda ja i per llei natural esmortuint-se fins arribar al renaixement en el segle XIX, és innegable que l'intenció fou meritoria; i, com l'Iglesia Catòlica en la commemoració dels fidels difunts, la Patria catalana ha tingut en els seus martres un exemple encoratjador. Qui no cregui en la conveniència de

seguir en un tribut o record anyal, vé també obligat a dedicar's-hi en el segon centenari, al trobar-se en camí de la reintegració de Catalunya.

Que'l primer Misteri de gloria del Rosari monumental de Montserrat siga una obra altament artística i digna de admiració per quants visitin la Santa Muntanya, és cosa de tots els cristians de nostra terra que en monument de la Resurrecció del Senyor tenim un símbol del també gloriós Renaixement Català. La Lliga Espiritual en nom de Déu i de Catalunya, reclama un esforç a tothom per a acabar les obres, que seràn un èxit dels qui en l'actual renaixença patriòtica s'han reservat la part més noble de l'oració i religiositat.

Hi hà milers de pessetes, invertides totes en les obres i figures del Misteri, i per a completar-lo s'admeten donatius de qualsevol quantia, en el local de la Lliga de Nostra Senyora de Montserrat, Monte-Sió, 3 bis, baixos, i a can Subirana, Porta-ferrisa, 14.

Obres escullides d'En Joan Sardà

Figura culminant de l'intel·lectualitat catalana durant el darrer quart del segle XIX, En Joan Sardà espargí pròdigament en revistes, periòdics i altres publicacions soltes els fruits de son preclar talent. Ses produccions literàries, sos estudis crítics, ses cròniques glosant memorables successos li valgueren l'admiració dels seus coetanis i han deixat fonda petjada en el procés de nostra espiritualitat. Com obres definitives deuen ésser apreciades; son valor no ha caducat; i avui i sempre seràn consultades amb interès i llegendes amb goig.

En Sardà, ademés de crític penetrant, seré i cultíssim, fou un gran escriptor, molt ric en idees i dotat d'una meravellosa transparen-

cia d'estil. Per la noblesa i dignitat en que informà sa copiosa tasca i el segell personal amb que sapigué informar-la, el mateix escrivint en català que en castellà, deü ésser considerat com una de nostres glories literàries.

Per a lliurar ses obres de l'oblit a que sa dispersió les condemnava i animats al propi temps del viu desig de rendir-li un merescut homenatge, prestant ademés un bon servei a la cultura patria, s'ha decidit donar-les a la publicitat reunides en tres volums, havent pres nota dels treballs efectuats per En Joan Maragall, que fou un de sos deixebles predilectes i també un de sos més grans admiradors.

Les obres escullides d'En Joan Sardà, formaran tres volums en octau major de 852 pàgines, luxosament impreses en paper verjurat i il·lustrats cada un amb un retrat de l'autor en tres diferents èpoques de sa vida.

Volum primer: Únic de la serie catalana. Precedit d'un estudi necrològic d'En Maragall, conté les següents seccions: Semblances, Estudis crítics, Articles literaris, Poèsies originals, Traduccions (entre elles 31 odes d'Horaci magníficament vertides en vers), i Epistolari (interessants cartes íntimes a Narcís Oller).

Volum segon, Primer de la serie castellana. Precedit d'uns apunts biogràfics de En J. Roca i Roca, comprèn les dugues seccions següents: Varietats, Crítica bibliogràfica.

Volum tercer: Darrer en la serie catalana. Després d'un treball d'En J. Lluhi i Rissec, estudiant a l'autor com a juriconsult, tanca la labor realitzada per En Sardà, classificada en les següents seccions: Semblances, Cròniques socials, Cròniques polítiques, Actualitats barcelonines, Des del camp, Cròniques de l'Exposició Universal, Cròniques i estudis jurídics.

Un index alfabètic de persones citades en les obres d'En Sardà i que comprèn no menys de 300 referències, facilita el ràpid coneixement de l'opinió de l'autor respecte a les individualitats que foren objecte de sos estudis.

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÓNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1.113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que poseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

El nostres candidats

CIRCUNSCRIPCIÓ DE BARCELONA

Albert Rusiñol
 Marqués de Camps
 Lluís G. Ferrer Vidal
 J. Garriga i Masó
 Pere Rahola i Molinas

PROVINCIA DE BARCELONA

ARENYS DE MAR
 Ricard de Capmany

BERGA

Manuel Farguell de Magarola

CASTELLTERSOL

Francesc Cambó i Batlle

GRANOLLERS

Bonaventura M.ª Plaça

MANRESA

Leonci Soler i March

SABADELL

Martí Trias y Domenech

SANT FELIU DE LLOBREGAT

Antoni Par i Tusquets

VICH

Narcís Verdaguer i Callís

VILANOVA I GELTRÚ

Josep Bertran y Musitu

PROVINCIA DE GIRONA

LA BISBAL

Bonaventura Sabater

PUIGCERDA

Eusebi Bertrand i Serra

SANTA COLOMA DE FARNÉS

Joan Ventosa i Calvell

FIGUERES

Lluís Puig de la Bellacasa

PROVINCIA DE LLEIDA

BALAGUER

Miquel Barrella

SOLSONA

Ferrán Valls

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: **5** pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Claris, 82

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

**Camiseria
 i Corbateria**

Boqueria-32

BARCELONA

ESPECIALITAT
 en CAMISES a MIDA

GRAN BARATURA
 de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS
 de la
SOCIETAT ANÓNIMA
VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i no **fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS-18-ent.º

VIUDA DE
JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERIA * LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatzems i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de
 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP.
 Els mes ràpids i els mes
 econòmics de essència
 neumàtics.

Chassis per ómnibus i
camions, 15/20 y 30/40 HP.
 Pera transport de passatgers,
 servei de col·legis i
 d'hotels i ambulancies sa-
 nitaries.

Per transports de 1 1/2
 i de 3 tonelades i servei de
 correus.

Grupes marins, de 6, 15
i 30 HP.

Per canots de recreu,
 transports de passatgers,
 serveis de pràctics de ports
 salvament de nàufregs i au-
 xiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
 Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
 Mataró—Bieda, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
 —Corts Catalanes, 401—
 Barcelona.